

Til Teknik- og Miljøudvalget

28-05-2008

Sagsnr.
2008-56034

BILAG 5

Dokumentnr.
2008-258994

Københavns Stiftsøvrigheds indsigelse (veto) mod lokalplanforslaget "Frederiksgade II"

Københavns Stiftsøvrighed fremsatte den 29. juni 2006 indsigelse i henhold til planlovens § 29, stk. 4, jf. § 28, mod vedtagelse af lokalplanforslaget "Frederiksgade II". Som bilag til indsigelsen er vedlagt brev af 15. juni 2006 fra menighedsrådet ved Frederiks Kirke, der har indhentet en ligeledes vedlagt udtalelse af 1. juni 2006 fra menighedsrådets faste tekniske rådgiver, Erik Møllers Tegneste A/S.

Forinden havde Københavns Stiftsøvrighed den 14. juni 2006 fremsendt kopi af indhentede erklæringer af 9. maj og 12. juni 2006 fra henholdsvis kongelig bygningsinspektør Peter Holsøe og Nationalmuseet.

Stiftsøvrigheden anfører, at man finder det afgørende, at den tomme byggegrund bebygges med fornødent hensyn til kirken og dens omgivelser. Bebyggelsen omkring kirken bør således ske på en måde, der lever op til de intentioner, der er beskrevet i lokalplanforslaget, og som samtidig tager hensyn til, at kirkens omgivelser ikke bebygges på skæmmende vis.

Stiftsøvrigheden har noteret sig, at der ved forslagets hoveddisponering er taget afsæt i en analyse af den overfor liggende pavillon, Frederiksgade 1, bl.a. for så vidt angår bygningens højde og facadens disponering. Man finder dog at måtte lægge vægt på de udtalelser, der er modtaget fra såvel menighedsrådet og dets rådgivende arkitekt, den kongelige bygningsinspektør som Nationalmuseet. Stiftsøvrigheden er således enig i, at der er tale om en meget dominerende bebyggelse, som vil virke fremmedartet og dermed skæmmende for kirken og dens omgivelser, og skønværdier vil blive væsentligt forringet.

Stiftsøvrigheden understreger, at man ikke ønsker at modsætte sig byggeri på den pågældende grund, men man finder, at der inden planens eventuelle realisering bør finde en afgørende bearbejdning af projektet sted, eller udarbejdes et helt nyt forslag.

Stiftsøvrigheden opfordrer - i lighed med menighedsrådet, bygningsinspektøren og Nationalmuseet - Københavns Kommune til sammen med Ørestadsselskabet at revurdere spørgsmålet om muligheden for at indpasse den kommende metrostation i bebyggelsens stueetage.

Center for Bydesign

Njalsgade 13, 2. + 3. sal
Postboks 447
1505 Kbh. V

Telefon
3366 1320

Telefax
3366 7020

E-mail
jestho@tmf.kk.dk

EAN nummer
5798009495044

Bearbejdning af projektet

På baggrund af Stiftsøvrighedens indsigelse samt andre henvendelser i sagen foretog projektets arkitekt - Tony Fretton - en projektbearbejdning, jf. projektmappe dateret 6. september 2006.

Teknik- og Miljøforvaltningen fremsendte den 15. november 2006 projektmappen til Stiftsøvrigheden. Forvaltningen anmodede samtidig Stiftsøvrigheden om at trække indsigelsen tilbage, idet forvaltningen er af den opfattelse, at der er tale om et overbevisende projekt, som løser denne arkitektonisk set vanskelige opgave på kvalificeret vis. Forvaltningen gjorde samtidig opmærksom på en tidligere "vetosag" fra 1990, hvor Københavns Stiftsøvrighed havde nedlagt "veto" mod vedtagelsen af lokalplan nr. 181 "Frederiksgade 2", som det aktuelle lokalplanforslag skulle afløse. Miljøministeriet ophævede dengang indsigelsen således, at lokalplan nr. 181 kunne vedtages af Borgerrepræsentationen.

De af Københavns Stiftsøvrighed fremsendte udtalelser

Erik Møllers Tegnastue anfører, at der i forslaget er taget behørigt hensyn til bebyggelsen i Frederiksgade 1, hvad angår gesimshøjde, fagopdeling og farveholdning, ligesom bygningen volumenmæssigt giver rum for Frederiks Kirke.

Man mener dog ikke, at projektet viser forståelse for det eksisterende byrum. Den foreslåede arkade mod Frederiksgade med de meget tunge søjler og deraf dybe nicher er fremmed for kvarteret, og tanken om en arkade bør tages op til revision. Det anføres endvidere, at det ikke af lokalplanforslaget er muligt at vurdere materialevalget, ligesom et nævnt ønske om at indføre et vist element af moderne dekoration i bygningen ikke belyses nærmere. Man finder det af grundlæggende betydning, at bygningen udføres med samme grad af forfinelse i detaljeringen som den øvrige bebyggelse, og man giver udtryk for, at den indfarvede fiberbeton forekommer tarvelig.

Til det bearbejdede projekt udtaler Erik Møllers Tegnastue, at man fortsat mener, at vinduernes dybe placering i facaden er med til at skabe en række tunge søjler mere end egentlige murflader, hvilket er fremmed for området og i gadeplan skaber en ubalance i stedets rummelige karakter. Man føler sig stadig ikke i stand til at kunne vurdere, hvorvidt samtlige facader vil fremstå i enslydende materialer, ligesom man stadig ikke mener, at der er redegjort for materialevalg og dekorationer.

Den kongelige bygningsinspektør Peter Holsøe udtaler, at bebyggelsen efter lokalplanforslaget vil kunne opføres og fremtræde som en pendant til den i Frederiksgade modstående bebyggelse og vil i dimensioner, omfang og udformning afslutte den omkring Frederiks

Kirke opførte bebyggelse. Grundet dette er der ikke kommentarer til det fremsendte forslag til lokalplan.

Ved en gennemgang af det illustrationsmateriale, som er indeholdt i lokalplanen, konstateres det, at det nye byggeri ikke lever op til de beskrevne intentioner og er en klar forringelse i forhold til det projektmateriale, der lå til grund for lokalplan nr. 181. Den kongelige bygningsinspektør anbefaler, at det påtænkte byggeri revideres væsentligt, inden lokalplanforslaget kan accepteres. Fremsendelse af det bearbejdede projekt giver ikke anledning til en ændret opfattelse.

Nationalmuseet henviser til, at Kjær & Richters projekt, der lå til grund for udarbejdelsen af lokalplan nr. 181, var et klart moderne hus, men et hus, der ved en yderst harmonisk tilpasning til pladsens øvrige bygninger faldt ind i og fremhævede helheden. Med det nu foreliggende forslag er der tale om en yderst dominerende bebyggelse, som vil virke temmelig fremmedartet og dermed skæmmende for kirken og dens omgivelser.

Til det bearbejdede projekt udtaler *Nationalmuseet*, at man ved at fuldføre Meldahls bygningskrans med en blok af beton i en farvetone, der ligner puds, lægger man sig tæt op af Meldahls bygninger, men gør det ved at kopiere deres allermost uheldige punkt, nemlig det, hvor de selv efterligner og er allermost pasticheprægede. Dermed kommer den nye bygning til at fremtræde pastichepræget, og dermed bliver det dette træk, der bliver trukket frem i helheden. Det nævnes efterfølgende, at der er optræk til, at der bygges et ret ligegyldigt hus; en bygning, der ganske vist omhyggeligt er tilpasset stedet, men som netop derved i værste fald kommer til at fremhæve, at Frederiks Kirke og den omgivende plads faktisk ikke helt har den kvalitet, som de tillægges. Både kirken og den husrække, som det nye hus skal fuldende, er bygget i nybarok i et forsøg på at få stedet til at leve op til den fornemme rokokonabo, Amalienborg Slotsplads. Nu tilføjes altså et hus, der med lån fra de historiske stilarter på begge sider af rokokoen, barokken og nyklassicismen, prøver at falde ind med den rette balance i sammenhængen.

Forhandling parterne imellem

Efter at have indhentet supplerende udtalelser fra den kongelige bygningsinspektør, *Nationalmuseet* og menighedsrådet meddeler Stiftsøvrigheden i brev af 13. marts 2007, at man må opretholde indsigelsen, idet den foretagne projektbearbejdning ikke ses at tage hensyn til de fremførte bemærkninger til forslaget.

Stiftsøvrigheden opfordrer til afholdelse af et møde, hvor sagens parter kan få lejlighed til at uddybe deres synspunkter.

Den 2. maj 2007 afholdes møde om sagen hos Stiftsøvrigheden, og på baggrund heraf opsummerer Stiftsøvrigheden i brev af 3. maj 2007 det

aftalte om, at Københavns Kommune forelægger et oplæg til det videre forløb.

I brev af 11. juni 2007 fremfører Teknik- og Miljøforvaltningen over for Stiftsøvrigheden sin opfattelse af sagen - at uenigheden knytter sig til projektets arkitektoniske udtryk, og at sagen har udviklet sig til et spørgsmål om arkitektoniske holdninger, der vanskeligt kan adskilles fra kvalificerede individuelle opfattelser.

Teknik- og Miljøforvaltningen anmoder på denne baggrund på ny Stiftsøvrigheden om at trække indsigelsen tilbage. I modsat fald vil forvaltningen indbringe sagen for miljøministeren.

I brev af 22. juni 2007 meddeler Københavns Stiftsøvrighed - efter at have indhentet udtalelser fra Nationalmuseet og den kongelige bygningsinspektør af henholdsvis den 15. og 18. juni 2007 - at man må fastholde sin indsigelse af 29. juni 2006. Stiftsøvrigheden deler ikke forvaltningens opfattelse af, at Metrocityringens linieføring og stationsudformning er et spørgsmål, som ikke kan kædes sammen med lokalplanforslaget. Stiftsøvrigheden ønsker klart at understrege, at man ikke ønsker at modsætte sig byggeri på den pågældende grund, men at der enten bør udarbejdes et helt nyt forslag eller finde en afgørende bearbejdning af projektet sted.

Indbringelse af sagen for miljøministeren

Den 9. juli 2007 indbragte forvaltningen sagen for Miljøministeriet, idet forvaltningen anmodede ministeriet om at ophæve Københavns Stiftsøvrigheds indsigelse med henblik på, at forvaltningen kan forelægge lokalplanen for Teknik- og Miljøudvalget og Borgerrepræsentationen til endelig vedtagelse.

Forvaltningen anførte følgende synspunkter over for Miljøministeriet:

Forholdet til kirkeplads og Metro

Selve Frederiksgade, der udgør pladsen omkring Frederiks Kirke, er ikke, således som det også er i tilfældet i den gældende lokalplan, reguleret i lokalplanforslaget. Det er dermed fortsat ikke hensigten lokalplanmæssigt at regulere dette byrum, hvorfor der efter Teknik- og Miljøforvaltningens opfattelse ikke er grundlag for, at Københavns Stiftsøvrighed kæder udformning af kirkepladsen sammen med lokalplanforslaget.

Det fremgår af lokalplanredegørelsen (side 7), at det af plads- og sikkerhedsmæssige årsager ikke vil være muligt at placere hovedtrappen til den kommende metrostation i en bygning, men at den må placeres på gadeareal. Trappen vil blive placeret på fortovet ud for Frederiksgade 1. I forbindelse med lokalplanens udarbejdelse har mulighederne for at placere den ene elevator til metrostationens mellemdæk i nybygningens stueetage indgående været drøftet mellem

bygherren, Ørestadsselskabet og forvaltningen. Hensigten var at søge kirkepladsen friholdt fra de elevatorbygninger, der kendes fra andre metroforpladser. På grund af den store tidsmæssige forskydning mellem opførelse af en påtænkte bebyggelse og anlægget af metrostationen har indplacering af elevatoradgang i nybygningen ikke vist sig mulig. Det har også spillet ind i vurderingen, at placering af elevator i nybygningen ville betyde en forøgelse af udgiften til stationsanlægget sammenlignet med den forudsatte placering af elevatorbygningen på pladsarealet.

På baggrund af Stiftsøvrighedens indsigelse har man på ny taget spørgsmålet op med bygherren og Ørestadsselskabet. Holdningen til indretning af en del af metrostationen i bygningens stueetage har ikke ændret sig.

Placering af én elevator i bygningen vil fordyre metroprojektet og ikke medføre, at kirkepladsen friholdes for hovedtrappe, yderligere elevatortårn samt nødtrapper. Herudover er bygherren på de to ejendomme ikke interesseret i en sådan løsning, der på grund af tidsforskellen i de to projekter vil gøre en anvendelse af nybyggeriets stueetage problematisk i en længere årrække.

Efterfølgende er lov om en Cityring vedtaget. Loven fastlægger den principielle placering af metroens linieføring og stationsplaceringen, og transport- og energiministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler herom og godkende den endelige linieføring samt udformningen og placeringen af stationer m.v.

Ifølge bemærkningerne til loven indebærer loven, at planlægning i henhold til planloven skal foregå på grundlag af dels ministerens regler om udformning af stationer, kontrol- og vedligeholdelsescentre, skakte m.v. dels lovens bilag 1 om Cityringens linieføring samt transport- og energiministerens godkendelse efter lovens § 4. Dette indebærer, at kommuneplanlægningen efter planloven skal foregå inden for rammerne af loven om en Cityring inkl. bilag 1 og ministerens regler efter stk. 1, der således går forud for planlovens bestemmelser. Det fremgår endvidere af lovens § 6, at Staten eller Københavns og Frederiksberg Kommuner ved tilkøb kan vælge anlæg, som ikke er nødvendige for Cityringens projektering, anlæg og drift. Udgifterne i denne forbindelse afholdes af den, der ønsker den pågældende foranstaltning.

Projektets arkitektoniske udtryk

For så vidt angår projektets arkitektoniske kvaliteter, har Københavns Stiftsøvrighed erklæret sig enig i de udtalelser, der er indhentet fra Erik Møllers Tegnestue, den kongelige bygningsinspektør og Nationalmuseet. Udtalelserne er ikke entydige.

Teknik- og Miljøforvaltningen deler ikke de i udtalelserne fremførte synspunkter. Vi er af den opfattelse, at Tony Frettons projekt er udtryk for en arkitektonisk set kvalificeret løsning på en vanskelig og kompleks opgave.

Vedrørende materialevalget er der i projektmappen af 6. september 2006 redegjort for, at der vil blive tale om præfabrikerede betonelementer som facademateriale. Betonen vil i overflade og detaljeringsgrad være fin og bestå af knust sten i den samme generelle farvetone som den omgivende puds. Stueetagen - den klassiske sokkel - beklædes med sandsten af samme type, som er anvendt på Amalienborg og flere andre ejendomme i kvarteret. Tagetagen får en mørk stenebklædning med en smule marmorering i stil med skiffertaget på Meldahls pavillon overfor samt med lysere stenebklædning på siderne af vinduerne. Bygherren har oplyst, at de dekorative elementer skal forstås som det materialesammenstød mellem beton, sandsten og brystningspaneler, som vil give en variation i facaden. Dekorationer skal ikke opfattes som stuk, som på Meldahls bygninger.

Teknik- og Miljøforvaltningen mener, at der er tale om naturlige og lødige materialer. Beton er ikke et tarveligt materiale. Arkitekturhistorien rummer mange eksempler på det modsatte. Betonen er meget afhængig af den måde, den anvendes på, og hvorledes den indarbejdes arkitektonisk i det konkrete byggeri.

Det er fra bygherrens side oplyst, at lysningsdybden i den del af bygningen, der vender mod Frederiksgade 1 og kirken, er ca. 70 mm, hvilket ikke er usædvanligt i forhold til den eksisterende bebyggelse (hvor den er ca. 150 mm). Den søjlevirkning, som angives som værende fremmedartet på stedet, afspejler den rytme, som pilastrene på Meldahls pavilloner giver. Forvaltningen er således af den opfattelse, at der er tale om et motiv, som er et autentisk udtryk for den eksisterende bebyggelse omkring kirken.

Forvaltningen er uforstående over for det anførte om, at tanken om en arkade i stueetage bør tages op til revision, idet projektet ikke indeholder en arkade i stueetagen.

Endelig deler Teknik- og Miljøforvaltningen ikke opfattelsen af, at der er tale om en pastiche. Der er efter vores opfattelse tale om et moderne byggeri, i et nutidigt formsprog, som låner elementer fra barokken og i særlig grad fra klassicismen, hvilket er helt legalt ud fra et arkitektonisk synspunkt. Der er tale om en moderne tolkning af et historisk byrum.

Miljøministeriet ved Miljøcenter Roskildes afgørelse i sagen

Miljøcenter Roskilde har den 17. april 2008 ophævet Københavns Stiftsøvrigheds indsigelse med den konsekvens, at Borgerrepræsentationen kan færdigbehandle lokalplanen.

Miljøcenter Roskilde anfører i afgørelsen, at centret har afholdt en række møder med alle implicerede parter. Miljøcenter Roskilde anfører, at problemstillingerne ved indsigelsen er blevet drøftet på møderne, og fokus er blevet rettet mod de to bærende elementer i indsigelsen, bygningens arkitektoniske udformning og inddragelse af metrobyggeriet i indretning af bygningen og anvendelse af kirkepladsen. Møderne har været opklarende og brugt som optakt til et fælles møde den 24. oktober 2007 med deltagelse af menighedsråd med rådgivere, Stiftsøvrigheden, Københavns Kommune, bygherren Realia og Arkitekt Tony Fretton, der er arkitekt på byggeriet.

Miljøcenter Roskilde anfører, at metrobyggeriet efter centrets opfattelse ikke bør kædes sammen med lokalplanforslaget. Udover tids-, plads-, og sikkerhedsaspekter vil indplaceringen af trappe og elevator i stueetagen af byggeriet ikke friholde pladsen for metrorelaterede elementer. Nødtrapper, elevatortårn og cykelparkering vil stadig skulle indpasses på kirkepladsen.

Miljøcentret er meget opmærksom på vigtigheden af en samlet løsning for kirkepladsen, men Miljøcentret finder ikke, at den fremlagte lokalplan vil hindre en løsning, som er i harmoni med byens øvrige funktioner, herunder etableringen af en metrostation på pladsen.

Miljøcentret er af den opfattelse, at indpasningen af et nyt byggeri i et eksisterende sammenhængende miljø naturligt vil rejse en række arkitektoniske og æstetiske spørgsmål. Centret finder, at det af arkitekten præsenterede projekt kvalitativt besvarer disse spørgsmål på en sådan måde, at det overordnede hovedgreb løser en meget svær indpasning.

Det anføres videre, at bygherren trods uenigheden mellem parterne har tilkendegivet et ønske om fortsat dialog om det arkitektoniske udtryk og bearbejdningen af projektet. Miljøcenter Roskilde er af den opfattelse, at de arkitektoniske uoverensstemmelser er af en sådan karakter, at parterne i dialog kan komme hinanden i møde. Miljøcentret opfordrer således parterne til at fortsætte dialogen.

På det foreliggende grundlag ser Miljøcenter Roskilde ingen anledning til at tilsidesætte Københavns Kommunes arkitektoniske og faglige vurderinger ved udarbejdelse af lokalplanen.

Miljøcenteret ophæver på denne baggrund Københavns Stiftsøvrigheds indsigelse af 29. juni 2006 mod Københavns Kommunes lokalplan "Frederiksgade II".

